

Trung tâm WTO và Hội nhập

Phòng Thương mại và Công nghiệp Việt Nam

HIỆP ĐỊNH ĐỐI TÁC TOÀN DIỆN VÀ TIẾN BỘ XUYÊN THÁI BÌNH DƯƠNG

Tóm tắt Chương 26 – Minh bạch hóa và chống tham nhũng

Minh bạch hóa

Minh bạch là vấn đề được nhấn mạnh trong nhiều cam kết ở hầu hết các Chương của CPTPP (Hải quan và tạo thuận lợi thương mại, Mua sắm công...), với các quy định về các nghĩa vụ công khai thông tin, thời hạn thông báo ... trong những vấn đề cụ thể. Còn nghĩa vụ minh bạch trong Chương Minh bạch hóa và chống tham nhũng trong CPTPP thì chỉ bao gồm các quy định về minh bạch chung mà các Chương khác không đề cập.

Cụ thể, CPTPP yêu cầu các nước Thành viên phải thực hiện các nghĩa vụ về minh bạch liên quan tới 03 nhóm vấn đề chung và một khía cạnh riêng (về được phẩm) như sau:

(i) Minh bạch về các văn bản pháp luật áp dụng chung

Trong nhóm cam kết này đáng chú ý có yêu cầu các nước Thành viên phải ít nhất là đăng tải dự thảo văn bản quy phạm pháp luật cấp trung ương trên ấn phẩm hoặc trên một website chính thức *duy nhất*.

Cũng như vậy khi các văn bản này đã được ban hành, cần được đăng trên Công báo hoặc một website chính thức duy nhất, khuyến nghị có thêm *bản giải trình thuyết minh* cho văn bản đó.

(ii) Minh bạch liên quan đến các thủ tục tố tụng hành chính áp dụng pháp luật và quy định mang tính áp dụng chung

Nhóm cam kết này đòi hỏi các nước CPTPP đảm bảo rằng trong các thủ tục ban hành quyết định hành chính chủ thể bị ảnh hưởng trực tiếp phải được thông báo đầy đủ, phải có cơ hội để trình bày thực tế và lập luận để bảo vệ mình trước các quyết định hành chính cuối cùng.

(iii) Minh bạch trong các thủ tục khiếu nại, khiếu kiện

CPTPP không chỉ yêu cầu các nước phải có cơ chế cho phép khiếu nại, khởi kiện một quyết định hành chính cuối cùng, bảo đảm quyền tố tụng của các bên mà còn đòi hỏi các nước phải đảm bảo rằng các quyết định giải quyết được thực thi nghiêm túc.

(iv) Minh bạch trong một số thủ tục liên quan tới dược phẩm và thiết bị y tế

Chương Minh bạch hóa và Chống Tham nhũng trong CPTPP có một Phụ lục riêng quy định về các nguyên tắc nhằm minh bạch hóa danh mục dược phẩm và thiết bị y tế được hoàn trả theo các chương trình bảo hiểm hoặc chăm sóc sức khỏe quốc gia do Cơ quan có thẩm quyền về y tế bảo hiểm thanh toán. Các quy định trong Phụ lục này sẽ không áp dụng đối với các gói mua sắm công và không thể bị kiện theo Cơ chế giải quyết tranh chấp cấp Nhà nước trong CPTPP.

Riêng với Phụ lục này, CPTPP có tạm hoãn một nghĩa vụ so với TPP, liên quan tới nghĩa vụ bảo đảm công bằng trong thủ tục xây dựng danh mục sản phẩm dược hoặc thiết bị y tế được thanh toán bảo hiểm và định mức thanh toán.

Chống tham nhũng

Các cam kết về chống tham nhũng trong CPTPP bao gồm các biện pháp nhằm loại trừ hối lộ và tham nhũng trong các lĩnh vực thuộc phạm vi của Hiệp định CPTPP.

Sau đây là một số cam kết đáng chú ý:

(i) Các cam kết liên quan tới các Công ước quốc tế về chống tham nhũng

Các nước CPTPP cam kết gia nhập Công ước của Liên Hợp quốc về chống tham nhũng năm 2003 và khẳng định tuân thủ Bộ Quy tắc ứng xử của APEC dành cho Công chức năm 2007

(ii) Cam kết liên quan tới hành vi phải xử lý hình sự

CPTPP yêu cầu các nước Thành viên phải *xử lý hình sự* đối với các hành vi hối lộ công chức, hành vi đòi hoặc nhận hối lộ của công chức, kể cả công chức nước ngoài hay công chức của tổ chức quốc tế. CPTPP cũng yêu cầu xử lý hình sự đối với các hành vi xúi giục, hỗ trợ, cấu kết để thực hiện các hành vi hối lộ/nhận hối lộ này.

Căn cứ để xử lý hình sự các hành vi này là (i) được thực hiện một cách cố ý và (ii) xảy ra trong các vấn đề ảnh hưởng tới thương mại và đầu tư quốc tế. Mức hình phạt phải được quy định tương ứng với mức độ nghiêm trọng của hành vi.

Chú ý là theo CPTPP thì việc nhận hối lộ không nhất thiết phải là để mang lại lợi ích cho bản thân công chức mà cho cả các trường hợp lợi ích cho một chủ thể khác miễn là để đánh đổi lại việc công chức sẽ làm hoặc không làm một việc nào đó thuộc chức trách của mình. Và việc làm này của công chức không nhất thiết phải mang lại ưu thế nào cho người hối lộ (trừ trường hợp hối lộ công chức nước ngoài hoặc của tổ chức quốc tế).

Bên cạnh đó, CPTPP có quy định về các nghĩa vụ cụ thể liên quan tới việc xử lý hình sự và mức xử phạt các hành vi nói trên cùng các quy định khác về thuế, sổ sách, kế toán, cơ chế khuyến khích việc tố cáo tham nhũng.

(iii) Các cam kết khác

Bên cạnh các cam kết về các nghĩa vụ cụ thể liên quan tới hành vi hối lộ, tham nhũng, CPTPP còn bao gồm các cam kết mang tính khuyến nghị về việc hạn chế cơ hội tham nhũng (ví dụ cam kết nỗ lực nâng cao minh bạch trong tuyển dụng, đào tạo công chức, các quy tắc giúp loại trừ các trường hợp có mâu thuẫn về lợi ích, các yêu cầu báo cáo hoặc công khai tài sản...) và tăng cường sự tham gia của khu vực tư nhân và xã hội vào các hoạt động/cơ chế phòng chống tham nhũng.